

Personalets involvering i uteleken

«Hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek?»

Monica Reitan

[kandidatnummer: 20]

**Bacheloroppgave
BNBAC3900**

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Valg av problemstilling	3
1.2 Oppbyggingen av oppgaven	4
2.0 Teori	4
2.1 Lek	4
2.2 Lekens egenverdi	5
2.3 Lekekompetanse hos personalet	6
2.4 Veiledning og tilrettelegging	7
2.7 Lekens muligheter i barnehagens uteområde	8
2.6 Lekens flyt	9
3.0 Metode	10
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	10
3.2 Valg av informanter	10
3.3 Planlegging av datainnsamlingen	11
3.4 Intervjuguide	11
3.5 Intervju	11
3.6 Koding og analyse	12
3.7 Metodekritikk	13
3.8 Etikk/etiske refleksjoner	13
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	14
4.1 Konfliktløsning i lek	14
4.2 Tilstedeværelse	16
4.3 Personalets involvering i barns utelek	18
5.0 Avslutning	20
6.0 Referanser	22

7.0 Vedlegg 24

7.1 Intervjuguide 24

7.2 Samtykkeskjema 25

1.0 Innledning

I Rammepplan for barnehagens innhold og oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20-21) er det et kapittel som viser til at barnehagen skal ivareta barnas behov for lek. Videre spesifiseres det hva personalet skal gi av seg selv i form av arbeidet med barn, hvor det sjette punktet kan gi et frampek om temaet for denne bacheloroppgaven:

«Være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek»

Dette viser at personalet skal være bevisst på hvordan de deltar og hvilken rolle de tar i leken de involverer seg i. Personalets innvirkning har en betydning som spiller stor rolle for barnas lek. Det er viktig at personalet er klar over hvor viktig deres posisjon er, og hvilken innvirkning de har på barna. Det er i barnehagen barn lærer, utvikler og erfarer på kryss og tvers av opplevelser de skaper selv og som blir skapt for de av personalet.

De siste tre årene har jeg vært igjennom flere praksiser, der jeg har fått observert og erfart hvordan personalet kan være når de er med på barnas lek i uteområdet. Derfor ville jeg se nærmere på om personalet selv mener deres involvering har en innvirkning på barnas lek i utetiden.

Barnehagepersonalet håndterer og utfører lek sammen med barn forskjellig, og det er det som får meg til å lure på om personalet er bevisst på sin rolle og handlinger. Gjennom mine tre år på høyskolen har vi lært mye og forskjellig teori om lek. Lek handler om barnas liv, og motsatt hvor barnas liv handler om leken. Jeg erfarte hvordan jeg kunne se barna, tolke deres handlinger i leken for å kunne supplere på med min involvering når jeg er ønsket eller når barna har trengt meg. Av egne erfaringer har jeg sett forskjeller mellom personalgrupper når de involverer seg i barnas utelek. Det er mye bra involvering, men det er også noe passiv involvering, hvor barna ikke får noe utbytte av at personalet er til stede. Derfor ønsker jeg med denne bacheloroppgaven å sette lys på problemstillingen for å kunne sette fokus på hvor stor rolle personalet har når de involverer seg i lek.

1.1 Valg av problemstilling

Problemstillingen for denne oppgaven er følgende: «*Hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek?*» Her vil fokuset være å kunne få en oppfatning om hva og hvordan personalets innvirkning kan påvirke på barnas lek som foregår ute. Ved refleksjoner over egen handling med problemstillingen, kan svarene kanskje overraske. Det er enklere å tenke over sin rolle når andre stiller spørsmålet, noe som kan sette i gang en tankeprosess for å endre arbeidsmetode.

1.2 Oppbyggingen av oppgaven

For å få en god struktur på oppgaven, har den blitt delt inn i fire kapitler. Det første kapitlet vil være en introduksjon av denne bacheloroppgaven. I andre kapittel vil teorien bli presentert ved å beskrive ulike fagbøker og begreper. Teorien er delt opp i syv delkapitler som handler om lek, lekens egenverdi, perspektiver på lek, lekekompetanse hos personalet, veiledning og tilrettelegging, lekens flyt og lekens muligheter ute. Tredje kapittel blir den anvendte metoden presentert, her vil også etiske refleksjoner og metodekritikk bli reflektert over. Og i fjerde kapittel kommer funn og drøfting, hvor datainnsamlingen fra informantene vil bli drøftet opp mot teorien fra andre kapittel og mine refleksjoner.

2.0 Teori

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for relevante begrep og teorier for å kunne se hva som kan være svar eller synspunkter på følgende problemstilling: *Hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek?* Først skal jeg løfte frem hva lek i barnehagen kan være, og hva som er lekens egenverdi. Videre skal jeg se etter lekekompetanse hos personalet, lekens flyt og lekens muligheter ute. Avslutningsvis vil jeg vise til funn fra datainnsamlingen og drøfte fram til en mulig konklusjon av problemstillingen.

2.1 Lek

Lek er et begrep som kan være omfattende å beskrive, men som FNs barnekomite har beskrevet godt i kommentarer om Barnekonvensjonen. Lek beskrives der som en oppførsel, aktivitet eller prosess som starter, blir styrt og strukturert av barn (FNs barnekomité, 2013). Videre beskriver FNs barnekomité hvordan lek kan ses på som ikke-produktiv hvor utfordringer, moro, usikkerhet og fleksibilitet som blir faktorer i leken for å oppnå trivsel, mestring og glede. Lek inneholder mye og ingenting når det kommer til hva og hvordan barn leker. Lek omfatter hvordan barn omfavner bruken av kroppslighet, kommunikasjon med relasjoner og individuell innsats av de selv. Barn bruker leken for å forstå, bearbeide og reflektere over de selv, andre og alle i et samspill. Dette er noe som er forankret i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20), hvor det blir vist til at leken skal ha en fundamental plass i barnehagehverdagen og at egenverdien av leken skal bli anerkjent. I resten av oppgaven vil Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017), bli referert til som Rammeplan for barnehagen.

Det er mange grunner til hvorfor lek er viktig, men det er også viktig å tenke over hvilke utbytter barna får av å få leke. Lillemyr (2020, s. 33) forklare hvordan leken gir muligheter for barn til å utvikle sosiale og kommunikative kompetanser. Videre viser han også til at denne utviklingen kommer

av at leken ofte er lystbetont og motiverende for barn. Leken gir barn mange muligheter til å utvikle seg psykisk og fysisk, noe som er med å forme barnets personlighet. Den psykiske utviklingen gjennom lek kan være problemløsninger som kan spilles ut gjennom rollespill, her vil barna kunne prøve ulike metoder og roller for å løse et potensielt utfordring barnet har. Gjennom slik lek vil barnet kunne utvikle seg og lære i en uforpliktende lekesituasjon (Lillemyr, 2020, s. 31). Ved den fysiske utviklingen kan man se på barn som tar risikoer og utfordringer for å se hva de er i stand til å mestre (Lillemyr, 2020, s. 31). Gjennom lek gis barn utviklingsmuligheten i relasjoner og sosiale kompetanse. Selv om leken kan gi mye lærdom og konkret utvikling, er det viktig å huske at lekende barn i lek er et betydningsfullt mål i seg selv. Leken skal skje fordi det er morsomt, der læring er bare en positiv effekt hvis leken er god (Lillemyr, 2020, s. 32).

2.2 Lekens egenverdi

Rammeplan for barnehagen påpeker at leken skal ha en sentral plass i barnehagehverdagen, hvor lekens egenverdi skal bli anerkjent (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 17). Lekens egenverdi består av elementer som gode opplevelser, samspill med barn, føle på mestring og muligheten til å utforske. Brønstad (2019, s. 100) poengterer hvordan leken kan inneholde læring, men understreker at barn leker ikke for å oppnå noe form for læring. Öhman (2020, s. 87) forklarer hva barna gjør og ikke gjør for å oppnå lekens egenverdi. I all hovedsak så leker barn for sin egen skyld, men hvor det også handler om å gi av seg selv til leken individuelt og med andre barn, uten å vite hvor leken utspiller seg (Öhman, 2020, s. 87). Å ikke vite hvordan leken utspiller seg, er en risiko i barns lek, og kan resultere i en vidunderlig opplevelse eller få konsekvenser som kan være skadelige for blant annet relasjoner.

Ifølge Rammeplan for barnehagen (2017) skal barnehagen anerkjenne og verne egenverdien til barnas barndom (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 8). Når barndommen skal anerkjennes og vernes om, handler det om at personalet skal bidra til å gi og tilpasse trivsel, relasjoner og lek. Med dette er det viktig å se på uttrykket *human beings, human becomings*. Frønes og Glaser (2019, s. 17) trekker frem hvordan Allison James, Chris Jenks og Alan Prout (1998) bruker og forteller om uttrykket. Human beings handler om å kunne se barnet som er født som et eget menneske i sitt liv og hvor barndommen til barnet har en egenverdi. Human becomings viser til hvordan barnet er født som et uferdig menneske inn i denne verden (Frønes & Glaser, 2019, s. 17). Med dette uttrykket vil muligheten til å kunne anerkjenne og verne om egenverdien til barndommen bli bedre forklart, hvor barnet er et subjekt med egne meninger, tanker og følelser.

2.3 Lekekompetanse hos personalet

Rammeplan for barnehagen (2017) krever at personalet, skal vite hvordan de skal bidra og hva de skal bidra med for å ivareta barns lek. Blant annet være bevisst og reflektert over hvilken rolle de tar i barns lek, men samtidig ta initiativ til lek hvor alle barn kan delta (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Hvordan personalet velger å utføre disse kravene er forskjellige, men det er flere som kan argumentere for og imot når det kommer til hvor mye personalet skal involvere seg i barnas lek. Öhman (2020) påpeker at personalet må være forsiktig med hvilken rolle de tar når de trer inn i leken (Öhman, 2020, s. 196). Personalet blir mennesker med kontroll og makt, noe som fort kan overstyre barns lek. Det kan skje bevisst mot å oppnå læring eller ubevisst fordi leken ikke blir forstått i et voksent perspektiv.

Barn iakttar omgivelsene, derfor er det grunnleggende for personalet i barnehagen å kunne leke slik at barna har gode eksempler fremfor seg. Det er ikke en fasit på hvilken lekekompetanse personalet skal ha, men Öhman (2020, s. 134) viser til hvordan Birgitta Knutsdotter Olofsson (1991) mener at barn bør bli møtt med et personale som ønsker å leke, og som inviterer barna inn i lek med engasjement og ønske om et samspill med glede. Personalet bør ha i bakhodet at de blir sett på, minst like mye som personalet ser på barna. Dette illustrerer at personalet må være bevisst på sin væremåte og lekenhet. Barns syn på personalet har noe å si for leken, dette viser Birgitte Fjærtøft til i boken Perlet furunål (2020). Hun forklarer at barn klarer på en eller annen måte greier å ta en vurdering på hvilke voksne som er villige til å leke. Videre viser hun til at personalets væremåte og fremtoning setter standarden for om, og hvordan barn møter den voksne til lek (Fjærtøft, 2020, s. 21). Det vil si at barn kan se på mindre lekende voksne som statister, som eventuelt kan hjelpe de med praktiske handlinger. Öhman (2020) beskriver hvordan personalet skal møte barna i leken med et ønske om å leke, være engasjert og være lette å snakke med (Öhman, 2020, s. 134).

Kompetansen til personalitet innenfor lek kan deles inn i flere ulike roller, og som Öhman (2012, s. 244) har delt inn i fire forskjellige roller. Rollene er som observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder. Observatøren omhandler å holde seg i nærheten av barnas lek, slik at barna ser og vet at personalet er til stede ved behov. Rekvisitøren er mer som en tilrettelegger som gir barna konkrete ting som trengs i leken. Da blir rekvisitøren en som barna kan støtte seg til når de blir usikre og ønsker hjelp til å videreføre leken uten at personalet nødvendigvis fysisk må bli med i leken. Personalet som medlekende deltar i barns lek på deres premisser, blant annet hvis personalet blir invitert inn til å leke som pasient, så handler det om å se og høre hvordan barna styrer leken med å bruke personalet som deltager. Som lekeleder vil personalet være aktiv deltager i barnas lek, hvor en kan støtte og utfordre barna med ulike faktorer i leken deres. Lekelederen vil også være god å ha når leken har oppstartsproblem eller når det er dalende engasjement i leken.

Rammeplan for barnehagen (2017, s. 19) viser til hvordan det fysiske miljøet skal være trygt, gi utfordringer og muligheter til varierte bevegelseserfaringer. Hvordan man møter denne forutsetningen, avhenger av hvordan personalet finner løsningene som trengs. Det er personalet som skal finne løsninger til at barnas lek skal være utfordrende, opplevende og spennende. Norén-Björn (1994, i Storli, 2014, s. 359) mener at barnas lek ikke kan betegnes som en fri lek, at den aldri er fri. Videre hevdes det at den frie leken er i utgangspunktet en måte å uttrykke hvordan det jobbes med lek av personalet (Storli, 2014, s. 359). Hvordan personalet møter leken er avhengig av hvilke personligheter, holdninger og kunnskaper som legger til rette for leken. Selv om personalets initiativ til lek ikke nødvendigvis faller i smak hos barna, vil barna på en måte vise personalet hvilken retning de ønsker å leke. Som personalet er barna avhengig av gode relasjoner, trygghet, få muligheter til å utforske og oppleve de ulike variasjonene som skjer i lek. La barna kunne leke ukonvensjonelt for å oppdage, styrke og utfordre sine evner innenfor leken (Storli, 2014, s. 360).

2.4 Veiledning og tilrettelegging

I barns lek er det normalt at barn ikke er enige om hvordan leken skal føre frem. Liv Vedeler (2007, s. 85) viser til Piaget (1932) som hevder at en konflikt mellom barn ikke nødvendigvis trenger å ses på som noe negativt, men heller som en del av den kognitive læringen og utviklingen. Vedeler fortsetter med å legge til Piagets uttalelse, at konflikter kan fremme sosial læring og utvikling (Vedeler, 2007, s. 85). Konflikter er absolutt ikke noe gøy for noen parter når leken skal handle om å ha de gøy, men det kan muligens også ses på som en utfordring for barna. Sosiale konflikter beskrives som en kamp og motarbeidelse fra utsiden når det kommer til sosiale verdier, rollesettinger og maktforhold (Vedeler, 2007, s. 86). Inn i denne sosiale konflikten, kan ulike sosiale kompetanser blant barna være med på å spille inn på hvordan konflikten blir til og hva den fører til. Størksen (2018, s. 81) viser til begrepet sosial kompetanse gjennom tolkningen til Elliott og Gresham (2002), som beskriver det som barnas evne til å samarbeide, vise empati ovenfor andre, selvhevdelse og selvkontroll. Sosial kompetanse er noe som utvikler seg basert på erfaring og opplevelser. Vedeler (2007, s. 86) refererer til Guralnick (2001), som påstår at konfliktløsningsstrategier er en store og viktige kriterier på barnas sosiale kompetanse.

Som barnehagepersonell må det tas en vurdering på om det skal gripes inn i barnas konflikt og eventuelt hvorfor og hvordan det må gripes inn (Vedeler, 2007, s. 88). Her er det viktig å poengtere maktforholdet mellom voksne-barn når personalet griper inn i barnas konflikt. Vil barna vurdere den voksne som en som bestemmer hvordan ting skal foregå, eller er den voksne forståelig og snill som vil høre og hjelpe. Vurderingen handler om å se og høre på hva konflikten omhandler, greier barna å løse dette selv og om hvilke løsninger kan personalet komme med i den situasjonen. Konfliktene mellom barn er ofte små og udramatisk for personellet, men for barna kan det føles vondt og vanskelig. Ofte

går konfliktene ut på hva eller hvordan leken skal gjøres, makten til å bestemme og rollefordelinger. Personalets rolle som konfliktløser og/eller veileder handler om kommunikasjonen som skjer mellom barna. Barna bør få mulighet til å prøve å løse konflikten selv før personalet involverer seg, det ligger mye læring for barna i å kunne utforske ulike løsninger på egenhånd (Vedeler, 2007, s. 88). Men når personalet involverer seg så må barna få uttrykke meninger og forklaringer slik at andre barn som er involvert kan forstå hverandre. Barn kan bli flinke konflikt løser ved å bli veiledet av personalet, da kan de opparbeide seg en egen evne til å ha forståelse for andre involverte (Vedeler, 2007, s. 89).

Moser og Storli (2019, s. 130) fremhever hvordan barnehagepersonalets oppgaver er å kunne ta utgangspunkt i hva barnas interesser, aktiviteter og deres forutsetninger, for å kunne tilrettelegge egnede og meningsfulle handlingsmønstre gjennom ulike oppgaver, miljøer og materialer. Når barnehagepersonalet utfører dette, vil de bli «constraint», som kan tolkes som å være en skaper (Moser & Storli, 2019, s. 130). Videre viser Moser og Storli (2019, s. 130) til at det er viktig at personalet kan se løsninger fremfor problemer i denne oppgaven. Hvis personalet kun ser problemene vil det vise til å være en «rate limiters», som handler om å begrense barnas muligheter til leken. Selv om personalet skal legg til rette for barnas lekemuligheter, er det også like viktig at personalet følger opp barna i leken. Der det kan se ut som at det er god lek, kan det være konflikter på gang uten at personalet oppdager det. Det kan vise seg til at noen barn trenger veiledning og tydeliggjøring av grenser, mens andre kan trenge motivasjon og inspirasjon for at leken ikke skal kollapse. Det å skape lekemuligheter og være tilstedeværende, kan ses i sammenheng med «affordances» som blir sett nærmere på i neste delkapittel.

2.7 Lekens muligheter i barnehagens uteområde

Tilsynelatende virker det som at barn leker bare for å leke, hvor det lekes med det som er tilgjengelig og uansett hvor de befinner seg. En aktuell teori å se på her, vil da være teorien om «affordances». Fjørtoft (2018, s. 180) viser til James Gibson (1979) som introduserte teorien av «affordances». Gibson viser til begrepet som å kunne tolke omgivelser for å så ta det i bruk. Barn vil kunne observere og tolke uteområdet, for så å kunne se muligheten til lek i det. Derfor vil en kunne se på sammenhengen mellom barn og miljø, hvilken påvirkning de har opp mot hverandre.

For å tolke omgivelsene må man se på det gjeldende områdets topografi og vegetasjonen som er der og hva det gir av muligheter til lek og «affordances» (Fjørtoft, 2018, s. 184). Fjørtoft (2012, s. 71) forklarer begrepene konkret og med enkle forklaringer. Topografi er landskapet, om det er bratt eller flatt terreng og hvilke ulike underlag finnes det på området. Vegetasjonen handler om hvilke vekster som forekommer på området av trær, busker og planter (Fjørtoft, 2012, s. 71). Barn vil kunne se

muligheter som voksne mest sannsynlig ser på som uviktig i forhold til hvilken rolle det har for leken. Landskapet som barn leker i når de er ute er stadig under forandring gjennom årstider og menneskelig påvirkning gjennom lekeapparater, fjerning og tilføyning av løsmateriale.

I barnehagens uteområde ligger det et hav av muligheter når det kommer til barnas lek. Storli (2014, s. 352) beskriver hvordan barn lærer og oppfatter de mulighetene og hindringene som er i det fysiske, sosiale og kulturelle miljøet, som da vil påvirke hvordan og hva barna leker. Leken som forgår ute er i stor grad kroppslig, for på uteområdet i barnehager kan det være plass og variasjon når det kommer til topografien og vegetasjonen. Store deler av uteleken handler om grovmotorikken som barna utfordrer og mestrer på kryss og tvers av området. Grovmotorikken består av naturlige bevegelser som blant annet å hoppe, løpe, løfte, snurre og fange (Storli, 2014, s. 352). Mange av bevegelsene innenfor grovmotorikk finnes i den typiske boltreken, eller som Storli (2014) referer til som viltre lek. Storli (2014, s. 354) fremhever at den viltre lekens kjennetegn kan være hurtige kroppsbevegelser, dristighet, maktutøvelse og voldsomhet. Fordi denne leken i stor grad er forbundet med et kaoselement, er den best å utøve ute. Det er viktig i kontekst med denne viltre leken, og som Storli (2014, s. 355) påpeker, kan personalet ha vanskeligheter med å forstå hvilke utbytter denne uhemmede leken kan gi barna. Denne viltre leken kan det illustrere voldsomme handlinger som ikke vil samstemme med de holdningene som barnehagen skal fremme. Rammeplan for barnehagen (2017) påpeker at barn skal få muligheten til å oppleve, vurdere og mestre de risikofylte og kroppslige lekene. Rammeplan for barnehagen (2017) viser også i kontekst til den risikofylte leken, at barna skal kunne få erfaring med å sette grenser for egen kropp og vise respekt for andres grenser.

2.6 Lekens flyt

I barns lek er det essensielle begrep som gir forklaringer på viktigheten med leken. Mihály Csikszentmihályis er en sosialpsykolog som uttrykker flytsonemodellen, hvor begrepet «flow» blir sentralt i barnas lek. Jæger, Hopperstad og Torgersen (2016, s. 23) forklarer «flow», hvor leken oppstår i nuet og hvordan barn ikke tenker over tid og sted i leken. Størksen (2018, s. 92) viser til Edward Hallowell som ser på «flow» når det blir gjort en ønsket aktivitet med et utfordrende element som ikke blir for innviklet eller enkelt. Ved å se på ulikhetene på hvordan Csikszentmihályis og Hallowells tolker begrepet «flow», vil en oppfatte Csikszentmihályis tolkning som en tilværelse som oppleves her og nå. Det er ingen ytre påvirkning som kan ødelegge denne leken som barna befinner seg i. Hallowell har en tilnærming til «flow» der barna vil kunne erfare eller få utbytte av leken når den er riktig tilpasset etter barnas lyst. Hvis begge tolkningene av «flow» blir satt sammen, så vil det ses en verdi i begge teorier når leken er lystbetont og leken får dermed en verdi.

3.0 Metode

I dette kapitelet skal jeg gjøre rede for hvilken metode som er tatt i bruk. Informantene vil bli introdusert og det vil bli gitt en begrunnelse for hvorfor akkurat disse informantene ble valgt til denne bacheloroppgaven. Hvordan dataanalyseprosessen gikk frem vil bli forklart og hvilke resultat er som har kommet frem av analysen. Etske refleksjoner og metodekritikk vil vise eventuelle påvirkninger som arbeidet med bacheloroppgaven og datainnsamlingen har resultert i.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

For å kunne ha data til å drøfte problemstilling, er det vesentlig å ha en metode på hvordan det skal gjennomføres. Det er to datainnsamlingsmetoder som ofte blitt tatt i bruk, som er hhv. kvantitativ og kvalitativ metode (Dalland, 2017, s. 52). Kvantitativ metode omhandler innhentet data som resulterer i tall og/eller prosent. Kvalitativ metode vil være å samla data i form av ulike synsvinkler, meninger og opplevelser. Siden min problemstilling søker etter hva personalet mener de møter denne problemstillingen, var det mest passende å velge kvalitativ metode. Det er deres oppfatninger, synsvinkler og erfaringer som spiller inn på å kunne finne et resultat til problemstillingen min. Den dataen som blir samlet inn vil ikke bli objektive fakta, men det er hele poenget. Det er informantenes erfaring som vil vise hvordan problemstillingen blir møtt i praksis (Larsen, 2017, s. 97).

3.2 Valg av informanter

Ved valg av informanter fant jeg det interessant når informantene jobbet i samme barnehage, men med ulike bakgrunner og erfaringer. Her valgte jeg et strategisk utvalg, som vil si at de informantene som har blitt valgt ut, har blitt valgt på grunn av at jeg tror de kan bidra til problemstillingen (Dalland, 2017, s. 56). Derfor ble det valgt tre informanter, som er hentet fra en tidligere praksisbarnehage som hadde gitt meg et førsteinntrykk på hvordan de tenkte og jobbet. Jeg sendte melding til tre personer og spurte om de kunne tenke seg å delta på et intervju i forbindelse med min bacheloroppgave. Alle tre svarte fort ja, og vi avtalte tid og møtested etter når det passet for dem og hvor de var komfortable å møtets. Bakgrunnsinformasjonen til informantene er forskjellige, noe som kan gi meg ulike synspunkter og svar i intervjuet. Informantene får fiktive navn, for å kunne beskytte deres anonymitet. Informant 1, som jeg kaller Turid, er barnehagelærer og styrer med 28 års erfaring, informant 2, som jeg kaller for Marit, og er barn- og ungdomsarbeider med 9 års erfaring og informant 3, som jeg kaller Tuva, er barnepleier og snart ferdigutdannet barnehagelærer med 29 års erfaring. Ved å velge disse informantene innenfor samme barnehage, vil deres svar muligens vise ulikheter og likheter i deres svar på spørsmålene mine. Dette kan gi meg muligheten til å drøfte flere ulike synspunkter når det kommer til individuell og kollektiv involvering i barnas utelek.

3.3 Planlegging av datainnsamlingen

Intervju ble en naturlig metode å ta i bruk for å søke etter data som kunne gi meg svar eller flere synspunkt på problemstillingen. Fordelen med å ta i bruk intervju i den kvalitative metoden, er at den lar meg forberede meg ved å velge tema og spørsmål. Da vil det bli en mulighet for meg til å kunne være en styrer i gjennomføringen av selve intervjuet i søket etter relevant data til problemstillingen.

For å kunne være mest mulig delaktig lytter og samtalepartner, valgte jeg å ha med en sekretær i gjennomføringen av intervjuet. Før informantene skulle bli valgt, ble samtykkeskjema laget for å kunne forsikre informantens anonymitet, taushetsplikt og vise til hvordan denne prosessen vil foregå (se vedlegg 7.2). I dette samtykkeskjemaet vil informantene bekrefte at de er inneforstått med prosessen, med et kryss istedenfor underskrift for å ivareta deres anonymitet.

3.4 Intervjuguide

I startfasen av intervjuprosessen ble intervjuguiden laget. Ti spørsmål som på forskjellige måter kan sammen eller hver for seg, kan være med på å gi et svar eller en synsvinkel på problemstillingen (Se vedlegg 7.1). I tillegg til disse ti hovedspørsmålene, ble det også laget oppfølgingsspørsmål som kan komme til nytte for å få informantene til å komme med et konkrete svar eller eksempel. Jeg jobbet en del med intervjuguiden med mine veiledere for å kunne vinkle spørsmålene i forhold til problemstillingen. Spørsmålene er åpne i formuleringen ved å bruke ord som hvordan og hvilke, som gir mulighet til å komme med oppfølgingsspørsmål om informantene kan vise til eksempel eller forklare mer utdypende. Larsen (2017, s. 95) viser til reliabilitet, som skal være en sikring i prosessen med intervjuguiden, hvor spørsmålene blir konkret og ikke ledende.

3.5 Intervju

En samtale mellom to personer med et samtaletema som angår begge parter, kan kalles et intervju. I et intervju kan det være ukomfortabelt for den som skal intervjues på grunn av det ukjente som møter de i spørsmålene. Derfor var det av avgjørende at jeg som intervjuer gav de muligheten til å være så komfortable som mulig under prosessen. Informantene fikk mulighet til å velge sted og tid selv, slik at de fikk velge omgivelsene og tiden som passet de best (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72). Det var ingen problemer å imøtekomme informantenes ønske og intervjuene ble raskt avtalt. Alle tre intervju ble utført individuelt i barnehagens møterom, etter barnehagetid. Tjora (2021, s. 135) poengterer hvordan kjente omgivelser, som i dette tilfellet er barnehagen, kan påvirke hvor fritt informantene svarer under intervjuet. Ved å ta en informant pr intervju, gir det informanten muligheten til å prate fritt uten motargument fra noen andre. Etter å ha avtalt tid og sted med informantene, spurte jeg om de ville ha spørsmålene på forhånd. Dette fordi jeg ikke ønsket at spørsmålene skulle komme overraskende på de

under intervjuene. Ved å gi informantene spørsmålene på forhånd, kunne det potensielt gi meg forskjellige svar under selve intervjuet. Noen kan virkelig forberede svarene godt på forhånd, slik at svarene kan bli veldig lange og ikke nødvendigvis gi konkret svar på spørsmålet. Det kan også være godt for informantene å ha et frampek på hva som skulle komme i intervjuet, noe som kan være en betryggende for å kunne gi et svar. I starten av intervjuene gav jeg de nødvendig informasjon om hvordan dette skulle gå for seg og takket dem for at de stilte opp som mine informanter.

Samtykkeskjema ble presentert og gjennomgått sammen, samt at de ble informert om tredjeparten som transkriberte under intervjuene.

Gjennom spørsmålene ble det også spurt om informantene kunne vise til eksempel for å kunne forklare deres svar på spørsmålet. Noen ganger greide informantene å komme med gode eksempler, mens andre ganger forklarte de heller mer om det de allerede hadde svart. Informantene spurte noen ganger om jeg kunne stille spørsmålet på en annen måte, slik at de kunne forstå hva jeg spurte etter. Når jeg omformulerte spørsmålet kom svarene ganske fort, men her så jeg at oppfølgingsspørsmål som å vise til eksempel eller om dem kunne utdype litt mer, var nødvendig.

3.6 Koding og analyse

Larsen (2017, s. 113) forklarer prosessen i en kvalitativ undersøkelse ved å kode, kategorisere og finne et mønster. Med denne prosessen handler det om å ta den innsamlede data og kode den til kun den informasjonen som har noe med problemstillingen å gjøre, noe som også kalles å gjøre en tematisk analyse (Dalland, 2017, s. 92). I denne fasen med kodingen, er det en stor del av datainnsamlingen som vil bli redusert og videreført til neste fase. Andre fase vil være å kategorisere gjenværende data for å skape rom for å drøfte kategori og teori inn i hverandre med kun relevant data. Utfordringen av denne tematiske analysen, kan være å sile ut informasjon som kan være relevant for problemstillingen. Det vil også kunne bli sett på som en fordel å kode og kategorisere datainnsamlingen, for å kunne se og sammenligne de ulike dataene. Derfor er det viktig for meg gjennom arbeidet med tematisk analyse, å kunne ha det oversiktlig, slik at informasjonen som har blitt samlet inn, blir enklere å bearbeide.

I mitt arbeid med kodingen og analysen ble det naturlig å sette alt inn i et Excel-ark. I kolonne A satte jeg inn spørsmål og svar, kolonne B noterte jeg viktige stikkord som jeg kunne se for meg at det var relevante og til slutt i kolonne C er stikkordene som til slutt ble mine kategorier. Ved å bruke Excel kunne den innsamlede dataen sorteres inn i kategorier i forbindelse med problemstillingen. Når jeg hadde gjort ferdig kolonne B, begynte jeg å se på informasjonen fra kolonne B som kunne kategoriseres. Disse kategoriene ble notert i kolonne C for å kunne ha en oversikt over hvilken kategori som inneholdt hvilken informasjon.

3.7 Metodekritikk

I arbeidet med denne bacheloren er det gjort kritiske valg både før og underveis i arbeidet. Med tanke på hvordan jeg utfører arbeidet, informantenes trygghet og hvordan jeg ordlegger meg, for dette er en bachelor hvor det er ønskelig å sette søkelys på problemstilling for å kunne reflektere og drøfte over hvilke muligheter personalet har for å løfte sin kompetanse.

Reliabilitet er et begrep forbundet med troverdigheten innenfor hvordan forskningen blir utført (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80). Ved å velge en barnehage med informanter som jeg har kjennskap til, har det vært viktig å være kritisk og objektiv med informasjonen som har blitt innsamlet.

Intervjuguiden har vært et hjelpemiddel for meg slik at jeg fikk til å være objektiv med informantene. Spørsmålene var laget for hvilke som helst barnehagepersonalet jeg hadde valgt, derfor var ingen av spørsmålene ledende for hvilke svar jeg ville få, eller forutså med informantene. Med tanke på at jeg hadde en tredje person med på intervjuene til å transkribere, var det viktig at informanten var innforstått med at tredje personen bare skulle skrive det som ble sagt. Derfor ble fokuset delt inn i tre faktorer, hvor jeg var en aktiv lytter og mottaker, informanten var sender av budskap og tredje personen var skribent. Reliabiliteten ble da hvor skribenten transkriberte, og jeg kunne senere se over om det som ble skrevet samsvarer med det jeg hørte i dialogen.

Validitet er begrepet for hvordan tolkningen i analysearbeidet er i forhold til den datainnsamlingen, som i dette tilfelle var fra intervjuene. Derfor er det viktig å forholde seg til de dataene som har blitt samlet inn når det skal drøftes og tolkes (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80). For å unngå misforståelser brukte jeg oppfølgingsspørsmål i intervjuprosessen for å forsikre meg over om at informantens svar ble tolket riktig. Enda en forsikring er at jeg lot informantene lese gjennom den ferdige transkripsjonen for at de selv kunne være sikker på at det som ble transkribert stemte med deres tanker.

3.8 Etikk/etiske refleksjoner

I planleggingsfasen ble det mye etiske refleksjoner rundt hvilke valg som ble tatt eller skulle bli tatt. Derfor ble retningslinjene til Den nasjonale forskningsetiske komité, en metode å gå frem på, hvor informantene ble ivaretatt gjennom denne prosessen (Larsen, 2017, s. 15). Det første i retningslinjene var å kunne forsikre informanten om at den dataen som jeg fikk av dem, ble behandlet med aktsomhet og ikke ble misbrukt. Samtykkeskjema ble laget for å gi informantene en innsikt og sikring i hva dataen skulle brukes til og hvordan dataen skulle brukes, men også en forsikring for informantene om at de kunne på hvilket som helst tidspunkt trekke seg hvis de ønsket det. For å understreke for informantene om hva dette samtykkeskjema betyr, gikk jeg igjennom skjemaet sammen med dem, med mulighet til å forklare det som var ønskelig.

Anonymitet og konfidensialitet var også viktig å understreke for informantene. Hvordan deres informasjon skulle oppbevares slik at den ikke skulle komme på avveie, misbrukes eller videreformidles på en annen måte enn i denne bacheloroppgaven. All informasjon som blir samlet inn, vil bli tilintetgjort når forskningen er ferdig analysert. For å kunne vise til hvordan jeg har tenkt til å ivareta deres anonymitet, forklares det med at deres navn vil ikke bli brukt og deres opplevelser blir beskrevet med mine ord (Dalland, 2017, s. 76).

Konsekvensene som eventuelt kan etterfølge denne prosessen, kan være at informanten ikke er enig i hvordan jeg har tatt i bruk dataen. Derfor ble det tatt et etisk valg om at informantene fikk se transkripsjonen og analysen av deres data. Larsen (2017, s. 15) viser til at det er jeg som forsker skal vurdere hvordan informantene kan beskyttes under prosessen. Derfor fikk informantene se på arbeidet mitt av deres informasjon og eventuelt komme med rettelser eller innvendinger. I denne bachelorprosessen var det viktig å understreke til informantene at jeg ikke hadde som mål å kritisere deres synspunkter eller arbeid i forhold til problemstillingen. Ei heller å kunne sette et søkelys på hvor stor rolle personalet har i barnas utelek.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapitlet drøftes det for å kunne reflekteres over denne oppgavens problemstillingen; *Hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek*. I denne fjerde delen av oppgaven skal det presenteres funn fra informantene, som videre skal drøftes med aktuell teori fra teorikapitlet. Ut ifra datamaterialet har det blitt delt inn i tre kapitler. Første underkapittel handler om konfliktløsning i lek, der det drøftes om omstendighetene når det er konflikt i leken. I andre underkapittel handler det om personalets tilstedeværelse, hvor det ses på personalets bevissthet over hvilken betydning deres involvering har for barnas lek. Siste og tredje kapittel viser til personalets involvering i barns utelek.

4.1 Konfliktløsning i lek

Ved spørsmål om hvilken betydning informantenes involvering kunne ha på barnas lek, var alle samstemte. Alle informantene var enige i å være deltagende i leken, avverge eller hjelpe til i hvor det trengtes. Turid viser til egen vurdering av sin deltagelse i leken og sier følgende:

«Tror selv at jeg er flink til å involvere meg, synes det er morsomt og meningsfylt å kunne se at min deltagelse utgjør en forskjell hos barn og leken. Veiledning i leken kan hjelpe på å unngå eller løse konflikter».

Her viser Turid at hun er selvreflektert over sin deltagelse, men viser til å ta rollen som konfliktløser i barnas lek. Barnas konflikter i lek kan ses på som en naturlig del av leken for at barna skal kunne finne sin rolle i en kollektiv lek. For personalet kan det også være forskjellig hvilken rolle som konfliktløser som er best for leken. Vedeler (2007) refererte til sosiale konflikter, hvor det er en kamp og motarbeidelse fra andre deltagere i leken. Ved å være et deltagende personale vil de kunne se og høre oppbyggingen til en kommende konflikt. Her kan personalet komme med innspill for å avverge eller forklare situasjonen, før det eventuelt blir en konflikt. Öhman (2020) poengterer da at personalet må være bevisst på hvilken rolle de har i leken til barna. Hvis personalet tar for mye kontroll for å avverge konflikt, vil barna kunne se på dette som overstyring av leken, som kan resultere i oppløsning av leken. Tuva viser til dette ved å si at hun ikke alltid er like involvert, men i nærheten hvis det er behov for hjelp. Dette viser forskjellen mellom Turid og Tuva, hvor Turid er med i leken for å eventuelt avverge, mens Tuva er ikke deltagende, men til stede og observerende. Det er ikke slik at den deltagende voksne trenger å være så tydelig i måten å avverge konflikten på, ei heller leke den bort eller drive leken forbi situasjonen. Da setter den voksne leken først og setter en kommende konflikt til side slik at barna kan fortsette med leken.

I en lek kan konflikter fort oppstå, men personalet har en vurdering og et valg å ta før de avbryter eller stopper leken. Informantene var alle enige om viktigheten med å være medlekende, deltagende og aktiv sammen med barn i en lek. Men Turid nevner også det med å invitere seg selv inn i leken til barna. Jæger & Torgersen (2016) og Hallowell (I Størksen, 2018) viser til tilstanden flyt, eller flow, som den også kalles. Her leker barn godt, og kanskje best, når ytre påvirkninger ikke påvirker leken som skjer her og nå. Når barn leker seg godt og personalet observerer den gode leken, vil er det ingen grunn for personalet å involvere seg i deres lek. Marit påpeker at det er viktig å observere barnas lek før hun eventuelt inviterer seg selv inn i leken, for å kunne se om leken ikke bør bli forstyrret av hennes involvering. Selvsagt med mindre de blir invitert inn, men dog da på barnas premisser. Selv om personalet kan oppdage potensielle konflikter i leken, vil barna kanskje ha godt av å erfare en konflikt. Da må barna kunne prøve å finne løsninger til den situasjonen de er i. Elliott & Gresham (I Størksen, 2018) viser til at om barn som kommer i konflikt forbundet med lek, kan det være med på å utvikle barnas sosiale kompetanse. Ved å la barna kunne prøve å løse konflikten på egenhånd vil det utvikle deres evne til å vise empati for andre involverte og samarbeidsvillighet til å finne en løsning. Hvis barna da ikke er villig til å prøve å løse konflikten vil de finne motstand og utfordring som kan gjøre dem ukomfortable. Ved å få kjenne på disse negative og positive sidene av en konflikt, vil de skape erfaringer og opplevelser som de tar med seg inn i lignende situasjoner (Vedeler, 2007, s. 88). Det gir dem mulighet til å prøve å løse konflikten selv, eller søke veiledning av personalet. For personalet bør absolutt være til stede slik at situasjonen er overvåket slik at den ikke gir store skader på relasjonene mellom barna. Her igjen må personalet ta en vurdering av hvilket tidspunkt som er

riktig å inntre leken eller konflikten på, og hvilke tiltak som kan settes inn for å redde leken. Dette er en vurdering som er individuell i alle situasjoner, noe som fører til at barna kan være med på å finne løsningen sammen med personalet.

Barnehagepersonalet er i mindretall i forhold til antall barn i barnehagen, men de har påvirkningskraft som blir svært synlig for barna. Turid hadde et klart svar når det ble spurt om hvilken betydning hennes involvering hadde i uteleken for barna:

«Gode opplevelser, avverger kjedelige situasjoner, godt forbilde og rollemodell, kroppsspråkene og verbalspråket setter eksempel på hvordan vi behandler hverandre».

Hun forteller at det kan gis gode opplevelser og avverge kjedelige situasjoner, men her beskriver Turid også om hvordan hennes handlinger har å si for barna. Olofsson (i Öhman, 2020) poengterer at barn ønsker å leke sammen med personalet som også har ønske og hensikt til å leke. Med dette bør personalet gå inn i leken vel vitende om at barna iakttar de og i aller største grad observerer det som personalet gjør med barna. Derfor er det interessant når Turid snakker om å være rollemodell, at det kroppsspråket og verbalspråket fra hun til andre, setter eksempel for hvordan man behandler hverandre. De to andre informantene nevner å vise holdninger og anerkjennelse for barna og barnas lek, noe som kan tolkes som at de tenker over hva deres holdninger har å si for barna. Fjørtoft (2020) fremhever hvordan barn har en evne til å vurdere om personalet er leken eller ei. Det som definerer denne evnen, er om personalets væremåte og fremtoning er positiv for barnet. Dette kan tolkes som at barn kan vurdere voksne om de er lekne, løsningsorientert eller til lite nytte. Hvis det tenkes over når barna søker personalet og til hvilket formål de har, kan det være et skille over hvem i personalet som blir spurt om veiledning og hjelp til å løse noe eller hvem som blir spurt om å være med i leken. Dette går da også selvsagt under hvilken relasjon det er mellom personalet og barna, men at barna har denne evnen er ganske sikkert.

4.2 Tilstedeværelse

Informantene fikk spørsmål om hvordan de involverer seg i barnas utetid, hvor svarene var forskjellig, men samtidig samstemte. Selv om informantene har forskjellige måter i å involvere seg i barnas utelek, trenger ikke resultatet å være så forskjellig. Tuva sier

«Jeg er der barna er, veileder ved behov, deltar på barnas premisser, blir gjerne med når jeg blir invitert, er ikke den som setter i gang for eksempel haien kommer, men er gjerne aktivt med. Går inn i lek der jeg ser det er behov for en voksen. Selv om jeg er til stede, prøver jeg å holde meg litt i bakgrunnen, slik at jeg ikke forstyrrer barnas lek. Ser jeg barn som svirrer

rundt uten mål og mening, tar jeg kontakt og hører hva de vil leke. Syns det er viktig at alle er i aktivitet og har noe å gjøre».

Her forklarer Tuva flere metoder å involvere seg i barnas utelek. Ved å tolke informant 3 sitt svar, kan teorien om rollefordelingen innenfor lekekompetansen til den voksne anvendes. Öhman (2020) har delt inn rollene som observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder. Tuva forteller om at hun holder seg i bakgrunnen for å ikke forstyrre barnas lek, men observerer aktivt. Her velger Tuva å ikke delta for å skåne en potensiell god lek. Men er til stede og synlig i tilfelle barna trenger henne, eller om hun oppdager at barna trenger veiledning for å unngå konflikt. Som observatør er evnen til å observere med syn og hørsel viktig, men også passe på å ikke tolke situasjonen uten nødvendig informasjon om situasjonen. Dette er noe som også Turid viser til, hvor observasjonen som har blitt gjort må inneholde nok informasjon for å kunne ta et valg over hvilke tiltak som eventuelt kan gjøres for barnas lek.

Öhmans (2020) neste rolle er rekvisitøren hvor Turid kommer med et eksempel som viser et tiltak for å gi barna en lek eller for å gi leken en ny giv for å fortsette:

«Det samme med for eksempel sandkasse leker og setter det i sandkassen uten å si noe, vil tiltrekke de barna som trenger noe mer».

Her gir Turid barna konkreter til de barna som ikke er i lek kan komme å leke med, men også som kan tilføye for eksempel barna som har rollelek. Kanskje mangler de mat og sandkasselekene gir de muligheten til å lage denne maten. Her tilrettelegger informant 1 både for barn uten lek og barna med lek, en liten eller stor leke kan være det barna trenger for å få inspirasjon til leken. Den voksne trenger ikke aktivt gå inn i leken, men kan tilføye den uten å avbryte barna.

Det å være medlekende er ifølge Öhman (2020) at den voksne er med på barnas premisser, dette er laget og styrt av barna, hvor den voksne kan være en levende rekvisitt for barna. Marit uttrykker at hun er med på leken når barna spør om det. Dette kan en fort se i rolleleker hvor barna lager mat til den voksne. Den voksne smaker, skryter og spør barna om «matlagingen», noe som vil vise barna engasjement og glede over det barna har gitt til den voksne. Denne anerkjennelsen er muligens det barna ønsker av den voksne som medlekende. Oppmuntringen og innlevelsen som gir de inspirasjon til å lage nye «matretter» eller kanskje ta med medlekeren mer inn i leken med å styre leken inn i nye roller. Her er det den voksne som må oppfatte barnas lek og hvordan det utvikler seg for å kunne holde følge med det som skjer. Bare da vil den voksne bli en medleker som barna ønsker å leke med.

Siste rollen som Öhman (2020) refererer til er lekelederen. Marit viser til eksempel hvor hun blir med på regelleker, som haien kommer, hvor alle deltagerne følger de samme reglene og tiden flyr av sted for de. Her kan lekelederen veilede og utfordre barna underveis om hun er med å leke sammen med barna. En annen oppgave som lekeleder er også å kunne gi leken en nytt giv når den har dalende engasjement. Blant annet sier Marit at ved å bytte ut haien med reven og de andre dyrene med

skogsdyr vil det kunne gi leken et nytt liv. Dette viser at den voksne har evnen til å forandre utseende på leken, uten å endre reglene. Ved å gjøre et slik tiltak og la barna være med på å velge utseende vil leken bli mer attraktiv å morsom å bli med på eller fortsette med. Når en voksne får til å tilføye eller endre lekens ytre uten å avbryte lekens indre, vil det si meg at dette er en voksen som er en god lekeleder.

4.3 Personalets involvering i barns utelek

Hvordan personalet involverer seg i barns utelek, er ulikt fra person til person. Personlighetene til personalet spiller inn på hvordan og når de ønsker å involvere seg i leken. Det kan også handle om hvordan personalet møter barna. Turid svarte noe interessant med tanke på å faktisk se barna:

«Tilbringer mye tid ute, tidene har endret seg med tanke på barnesyn, så vil påstå at hvis barn ser voksne leke så vil barn finne det morsomt. Opptatt av å være samens med barna og ikke passe de. Uteleken gir mer spillerom, barna får flere muligheter enn hva de nødvendigvis får i inneleken. Mange muligheter å ta i bruk leken ute, både for voksne og barn»

Her nevner Turid noe som fanger oppmerksomheten min, nemlig det å være sammen med barna og ikke passe på de. Uttrykket *human beings* og *human becomings* beskrive hvordan utgangspunkt personalet bør ha for å gjøre dette arbeidet. James, Jenks og Prout (i Frønes & Glaser, 2019, s. 17) peker til hvordan barn har sitt individuelle liv og som har kommet for å begynne formingen av sitt egent liv på sin måte. For barn skal leken deres være lystbetont og motiverende for å kunne være utviklende, og det er her personalets oppgaver kommer inn ved å gjøre dette mulig (Lillemyr, 2020, s. 33). Det er hvordan personalet ser på barna som kan skape de individuelle mulighetene for barna som vil kunne gi en utvikling både med tanke på relasjoner og den sosiale kompetansen. Mulighetene som personalet skal kunne skape for barnas lek og utvikling, inneholder både fysiske og psykiske utfordringer etter deres individuelle behov. Her kan personalet gi utfordringer til hvert enkelt barn, men utfordringene kan like så godt være i en kollektiv setting med flere barn. Blant annet kan en se på regellek som både individuell og kollektiv utvikling når det kommer til kroppslighet og sosial kompetanse. I en regellek må alle deltagerne følge samme regler, men utføre handlinger etter reglene på hver sin måte. Her spiller det inn hvilke forutsetninger barna har til å kunne gjennomføre leken, men ved å leke sammen, vil barna se og lære leken sammen. Det som er viktig her er at personalet må huske at selv om barna har noe læring og utvikling i leken, så er det kun en positiv tilføyelse. Det at leken er god, vil kunne resultere i at barna sitter igjen med en god opplevelse som også inneholder utvikling med relasjoner, leken og kroppsligheten (Lillemyr, 2020, s. 32).

Turid legger til rette for mer kroppslig lek, mens Tuva legger mer til rette for den sosiale leken. I fysiske leker hvor barna bruker store deler av kroppen, dens bevegelser og handlinger, kan i stor grad bli påvirket av personalet. Alle tre informantene var samstemt over deres mening om krigslek og boltrelek hvor barna utøver store handlinger på hverandre. Meningen gikk ut på muligheten av at barna kan skade hverandre fysisk, men at det også har en psykisk påvirkning. Marit sier og begrunner godt sine meninger om krigslek/herjelek

«Krigsleker involverer jeg meg ikke i, på grunn av at det er så situasjonsnært med tanke på hva som foregår i verden. Denne type lek fremmer holdninger som jeg ikke ønsker at barna skal ha, med tanke på hva det illustrerer. Barn lærer av å leke, derfor engasjerer jeg meg ikke i den lek, fordi jeg vil ikke lære barna at dette er greit».

Her sier Marit at disse handlingene og bevegelsene som barna gjør i denne leken, kan illustrere holdninger som viser et feil eksempel på hvordan en skal behandle andre medmennesker. Barn har ytre påvirkninger, samt indre påvirkninger til å utføre og leke denne type leker. Barn leker for å spille ut å se hvilke ulemper og fordeler de får ved å utføre handlinger mot hverandre i form av å leke sloss, leke krig og fiendtlighet, noe som fort kan bli feil for personalets bevissthet med tanke på hva som spiller seg ut i verden i dag. Men ved at personalet ikke involverer seg i denne type lek, kan forårsake større konsekvenser enn om de var med for å vise grenser og kunnskap til hvorfor de leker slik. Personalet kan også sette en stopper for barnas «affordances». Ifølge Gibson (1979) handler «affordances» om hvordan barna observerer og tar i bruk omgivelsene, noe som spiller stor rolle i en boltre eller krigslek (Fjørtoft, 2018, s. 180).

Turid sa noe interessant når det kommer til en eventuell løsning når det kommer til å møte barnas behov med krigslek og personalets involvering. Hun sier:

«Vanskelig å sette et standpunkt med denne type lek, må de faktisk sloss og ha late-pistol for å få erfaring i den type le? Men rammer rundt denne type lek er viktig hvis det skal skje.»

Her viser Turid til å kunne åpne muligheten og kanskje en løsning til å la barna få lov til å leke krigsleker eller boltreleke. Det er dog da under trygge rammer for å forsikre barnas sikkerhet. For at personalet ikke skal sette en stopper for denne type lek på grunn av sine egne meninger og forhindre barnas utfoldelse, kan personalgruppen reflektere over hvilke løsninger og rammer som personalet er enige om i forhold til barnas lek. For eksempel kan uteområdets topografi og vegetasjon være en påvirkning for en løsning. Personalet kan observere hvor barna oppholder seg i krigsleken, for å så kunne finne egnet området hvor barna kan leke denne leken.

For å finne dette området er det kanskje best å involvere barna i valget, med tanke på barnas «affordances». Det er barna som skal leke og styre denne boltreleken, det er hvordan leken observeres og området som tas i bruk som spiller inn på om barna faktisk ønsker å leke på det aktuelle området

(Fjørtoft, 2018, s. 180). Ved topografien som omhandler landskapet, vil et egnet område for boltreleken være flatt (Fjørtoft, 2012, s. 71). Underlaget på dette området er avhengig av hvilken vegetasjon som er på området, som steiner, trær eller busker (Fjørtoft, 2012, s. 71). Barna må kunne få ha boltreleken innenfor trygge rammer, noe som tilsier at det aktuelle området må være fri for faktorer som kan skade barna. Ved at personalet lager til dette området, viser det at personalet legger til rette for leken, men deres videre involvering også er viktig å huske på. Personalets involvering videre, handler om å kunne gi barna retningslinjer i forhold til denne type lek. Det går på å gi barna tilstrekkelig med informasjon, som om når noen sier nei, så må leken stoppes og vurderes. Samtidig må alle barna som deltar i denne type lek, være innforstått med hvordan leken foregår, og at det kan gå hardt for seg. For å kunne gi barna en trygg opplevelse med boltreleken kan personalets involvering og tilstedeværelse kunne hjelpe barna med veiledning og refleksjoner om situasjoner underveis.

5.0 Avslutning

Gjennom denne bacheloroppgaven har det blitt sett nærmere på hvordan personalet mener deres involvering i utetiden, innvirker på barnas utelek. Det har vært givende å kunne jobbe med denne problemstillingen for å sette et søkelys på hva personalet i barnehagen faktisk gir av seg selv og til barna gjennom uteleken. I løpet av arbeidet med å samle inn data, har informantenes ulike, men også like svar, preget drøftingen mot å finne svar eller synsvinkler i forhold til problemstillingen. Etter å ha jobbet med denne bacheloroppgaven, kan jeg ikke si at noe svar på problemstillingen har blitt funnet. I ettertid har jeg sett at det kunne ha blitt brukt flere informanter for å kunne fått frem flere ulikheter som kunne forsterket en besvarelse på problemstillingen. Det har dog da heller gitt flere ulike synsvinkler og forståelser på barnas utelek og personalets involvering. Noe som kan bidra til at man blir mer oppmerksom på egne holdninger og handlinger i involveringen i barnas utelek.

Noe som spesielt skilte seg ut, var boltreleken eller krigslek. Det blir vist til holdningene til personalet, hva personalet viser til barna. Barn iakttar personalet, noe som tydeligvis spiller stor rolle når det kommer til leker som personalet ikke ønsker eller forstår nytten av. Siden denne leken krever rom, er det naturlig at denne leken blir lekt ute. Denne leken kan komme av ulike ytre faktorer, som TV, egne opplevelser og erfaringer eller noe barna føler på som ønskes å spilles ut gjennom denne type lek. Det er nettopp derfor problemstillingen blir viktig å trekke frem, for jobben til personalet er å gi av seg selv. Uten å kunne sette lys på ulike problemstillinger, situasjoner eller temaer, vil ikke personalet kunne tilegne seg kunnskap og informasjon om hvorfor barna leker slik som de gjør. Det er også her viktigheten av at personalets involvering kan gi en god innvirkning på barnas lek. Noe som informantene også viser mye til er å kunne veilede barna mot gode holdninger og verdier ovenfor seg selv og andre. Selv om personalet har sine egne meninger om denne boltre/krigs-leken, så bør personalet se etter hvorfor barna ønsker denne type lek, kanskje kan det være barn som ytrer seg bedre om sine følelser og tanker gjennom store og voldsomme bevegelser.

Lek er et stort begrep som inneholder mye forskjellig kunnskaper og tilnærminger. Ved å se på den teorien som har blitt presentert i denne bacheloroppgaven, er det bare et lite utvalg av viktige tematikker innenfor begrepet lek som har blitt belyst. Men den teorien som har blitt brukt, viser sammen med datainnsamlingen, at den har en betydningsfull mening for både personalet og barnas del. For personalet blir denne teorien et kunnskapsgrunnlag for å kunne forstå og se barna, mens for barna er denne teorien i stor grad naturlig uten at det settes ord på det. For eksempel med tanke på flyt, også kalt flow, viser dette hvordan barna opplever denne tilstanden som de ikke greier å sette ord på. Ved at personalet får mulighet til å vise til denne teorien, vil det skapes forståelse for hvordan barna har det og hva barna får ut av det. Derfor vil jeg igjen, vise til hvorfor problemstillingen som har blitt tatt i bruk her, er minst like viktig for personalet, som for barnas lek.

Hadde jeg skulle forsket videre på problemstillingen, hadde jeg kunne ha tenkt meg og observert personalet i uteleken med barn. Dette kunne da ha påvirket informantenes svar hvis de var klar over at jeg hadde gjort meg observasjoner før en eventuell intervjurunde. Jeg vil tro at ved å gi beskjed om observasjon til informantene, ville det gjort dem mer bevisst på egne handlinger og involvering i barns utelek. Sett i et annet lys, ville det kanskje også et utviklingsarbeid knyttet til problemstillingen, vært interessant å sett på i forhold til en eventuell utvikling og progresjon av personalgruppen. Et utviklingsarbeid er noe som må gjøres over tid og det må også skapes rom for at personalgruppen får reflektert og kan jobbe for å få en felles forståelse rettet mot problemstillingen.

6.0 Referanser

- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014) Bacheloroppgaven. I Bergsland, M. D. (red.) & Jæger, H., *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm.
- Brønstad, E. S. (2019) Lekens egenverdi. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal akademisk.
- Fjørtoft, B. (2020) *Perlet furunål*. Universitetsforlaget.
- Fjørtoft, I. (2012). Barnas lekebiotoper. I A. Krogstad, G. K. Hansen, K. Høyland & T. Moser (Red.), *Rom for barnehage*. Fagbokforlaget.
- Fjørtoft, I. (2018) Barn og bevegelse: Læring gjennom landskap. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen*. Gyldendal.
- FNs barnekomité (2013) Generell kommentar nr. 17 (2013) om barnets rett til hvile, fritid, lek, fritidsaktiviteter, kulturliv og kunstnerisk virksomhet (art. 31)*, CRC/C/GC/17
- Frønes, M. H., & Glaser, V. (2019). *Praksisbok for barnehagelærerstudenten*. Universitetsforlaget.
- Jæger, H., Hopperstad, M. H. & Torgersen, J. K. (2016). Barnekultur: kultur for, av og med barn. I H. Jæger & K. J. Torgersen (Red.), *Barnekultur* (s. 11-26). Cappelen Damm Akademisk.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor: barns lek – en utfordring for læring* (4. utgave.). Universitetsforlaget.
- Moser, T. & Storli, R. (2019). Fysisk og motorisk utvikling. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Storli, R. (2014). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (red.), *Kroppslighet i barnehagen*. Gyldendal.

Størksen, I. (2018). Sosial utvikling. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2027). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen>

Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Universitetsforlaget.

Öhman, M., Seim, J., & Pedagogisk forum. (2020). *Vern om barns lekestyrke*. Pedagogisk forum.

7.0 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

Problemstilling: Hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek?

Innledende spørsmål

1. Kan du fortelle litt om meg selv (bakgrunn, barnehageerfaring)?
2. Hvilke erfaringer har du med utelek i barnehagen?

Forskningsdeltakerens erfaringer med å involvere seg i lek?

3. Hvordan vil du vurdere din egen involvering i barns utelek?
4. Hvordan involverer du deg i barns lek i utetid? (Be om eksempler for å få frem når og på hvilken måte det skjer).
5. Hvilke leker involverer du deg i? Hvorfor? Be om eksempler.
6. Hvilke leker involverer du deg ikke i? Hvorfor ikke? Be om eksempler
7. Hvilken betydning har din involvering i utelek for barna?

Forskningsdeltakerens erfaringer med barns ønsker om vokseninvolvering i utelek

8. Hva tror du barn synes om at du involverer deg i uteleken deres?
9. Hvordan tror du at barna ønsker at du involverer deg i utelek?

Kollegaers betydning for egen involvering i barns utelek

10. Hvilken betydning har det for egen involvering at du har kollegaer som deltar og involverer seg i utelek?

Oppfølgingsspørsmål

- Kan du fortelle mer?
- Kan du gi eksempel?
- Hvorfor/hvorfor ikke eller hvordan/hvordan ikke?

7.2 Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Personalets involvering i uteleken»?

Jeg heter Monica Reitan og går barnehagelærer med vekt på natur og friluftsliv. Nå skal jeg skrive bacheloroppgave og skal derfor samle inn informasjon gjennom intervju. Målet med denne bacheloroppgaven med intervju som metode, er å kunne samle inn informasjon om personalets involvering i barns utelek.

Formål

Problemstillingen er «hvordan mener personalet i barnehagen at deres involvering i utetiden innvirker på barns lek». Formålet er å kunne belyse viktigheten med å være en leken voksen sammen med barn. Utetiden er en del av barnehagehverdagen som igjen er en stor del av barnas liv. Jeg ønsker å undersøke hvordan personalet forbinder voksenrollen med lek og hva de tenker om hva barna forventer av de voksne i utetiden. Derfor søker jeg din godkjenning til å ta del av denne problemstillingen med å bidra med din erfaring.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil bli brukt er kvalitativ, med andre ord i form av intervju hvor det skal hentes inn informasjon ut ifra spørsmål. Dette vil ta ca. 30-45 min og spørsmålene vil handle om din erfaring med ditt forhold til lek sammen med barn.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.2023.

Med vennlig hilsen

Veiledere:

Student:

Trond Løge Hagen & Agnete Vaags

Monica Reitan

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Personalets involvering i uteleken*. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju (Sett kryss ved samtykke)

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.